

“...ထင်ရှား ထွက်ရသမျှသော မြန်မာစကားပြေ ဝတ္ထုများတွင် ဝါရာယန ဝတ္ထုသည် အဟောင်းဆုံး ဝတ္ထုဖြစ်သည်။”

ဦးမောင်မောင်၏ မြန်မာစကားပြေ (၁၉၇၁)၊ စာ ၇၄...။

“...ဗုဒ္ဓစာပေ ဝတ္ထုကြီး ၈ ပုဒ်နှင့် ဝတ္ထုငယ် များစွာတို့ဖြင့် ပြုစုထားသောကြောင့် အဟောင်းဆုံး ဗုဒ္ဓစာပေ ဝတ္ထု...။”

မြန်မာစာပေအဖွဲ့ ဦးမောင်မောင်ကြီး၏ “အဟောင်းဆုံး ဗုဒ္ဓစာပေ ဝတ္ထု” ဝါရာယန ဝတ္ထု၊ မေပျို့စုံကြည့် တည်းဖြတ် (၁၉၈၅)၊ စာ (၈) ...။

“...ဝတ္ထု၏ အခြေခံတစ်ခု ဖြစ်သော ဗဟုသုတကို ဖော်ပြရာတွင် အထူးထူး ထွက်သည်...။”

မောင်စင်မင် (ခန့်ဖြူ) ၏ ကိုလိုနီခေတ် မြန်မာစာပေ သမိုင်း (၂၀၁၀)၊ စာ ၄...။

“...ဝါရာယန ဝတ္ထုသည် မြန်မာဝတ္ထု လေ့လာသူများအတွက် ခြွင်းချိန်ပထမဆုံးသော ဝတ္ထုအဖြစ် ယူဆရပါသည်။”

မလိခ၏ မြန်မာဝတ္ထုအညွှန်း မင်းချစ် (၂၀၀၇)၊ စာ ၃၃...။

ရှင်မအာလီလေဝီ ဝါရာယန ဝတ္ထု

စကားချီး *

ရှေးအကျဆုံး စကားပြေ

ဤဝါရာယန ဝတ္ထုသည် သာသနာ (၂၀၅၅) နှစ်ထောင်ငါးဆယ့်ငါးနှစ် တွင် စီရင်ပြီးစီးကြောင်း နိဂုံး၌ ဆိုထားရကား ယခု သာသနာ ၂၅၀၆ နှစ် သို့ ရောက်၍ နှစ်ပေါင်း (၄၅၁) နှစ်ခန့် ရှိလေပြီ။ မြန်မာစကားပြေ စာပေ များအနက် ရှေးအကျဆုံး စကားပြေတစ်ခု ဖြစ်သည်။ မည်မျှ ရှေးကျသည် ကိုမူ အောက်ပါ ဝေါဟာရ စကားလုံးများကို ထောက်၍ တွက်ဆနိုင်ပေ သည်။

ပရိက္ခရာကို သိမ်းပကား၏၊ လက်ဝဲရံနှင့်အကွ၊ သယ်နော အဆုံးရှိ၏၊ နှလုံးကွက်သောကြောင့်၊ ရှစ်မင်းပယ် စားလောက် သော၊ လာသောအခြည်အဝါ၊ သာလကာစားရ၏၊ ပါတိမုက်လွတ် တော်မူလျှင်၊ ရသေ့များတို့ ကိုယ်တို့ကုန်အောင်၊ မြို့စွာ အောက်တော ကျိုက်၍၊ တက်တက်ခေါ်လျက်၊ ကျောက်ချင်းထ၍ တစ်ခွန်းမဆို စောက်၊ စာတိဝယ် တမြက်လှည်းဘူးသော၊ ငါမဝတ်ရပြီဆိုဖျည်း အံ့သတည်း၊ ဖြစ်စရက်ခေါက်လျှင် အကျိုးသော်ကား၊ အဆင်း ရူပကာယ် တင့်တယ်စွာ၊ ထိုသည်တံတင်းကမ်းပါဟု၊ ဆုတောင်း ခေါက်ရက် ကျွတ်ဆုရလေပြီ၊ မသန့် မသက်ဖြင့်တလ္လ၏၊ အသက် မွေးခြင်းကား ရပ်စောက်စာသာတည်း၊ မျက်နှာသိမ်းပြည်းရှိလျက်၊ ထိုထိုကျေးမက်တို့၌၊ ငါ့ငှာမှတ်သောတဏှာ၊ ယခုသွား၍ကြားပချိမ့်။ စသော ဝေါဟာရ စကားလုံးများပင် ဖြစ်လေသည်။

ရှင်မဟာ သီလဝံသသည် ကဗျာ၊ လင်္ကာ အသီအကုံး ဝါသနာ ထုံ၍ ကျွမ်းကျင်သည်အလျောက် စကားပြေ ရေးသားရာတွင် လည်းကောင်း၊

* ၁၉၆၆ ခုနှစ် ပုံနှိပ်မှုတွင် ပါသည့် စာကို ဖြန်လည်ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ပါဠိ ဂါထာများ အနက်ပေးရာတွင် လည်းကောင်း၊ ချိတ်ဆက် ကာရန် လင်္ကာသံများ ပါဝင်နေလိမ့်မည်ဟု ထင်မှတ်ရသော်လည်း လုံးဝ ပါဝင်ခြင်း မရှိပေ။ သဒ္ဒါလင်္ကာရခေါ် သာယာနာပျော်ဖွယ် အက္ခရာ အချိတ်အဆွယ် တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်ခြင်း မရှိမူ၍ အတ္ထာလင်္ကာရခေါ် အဘော်နုလုံးသွင်း လိုရင်းသိလွယ် အနက်အဓိပ္ပာယ်တို့ဖြင့်သာ တန်ဆာဆင်ထားခြင်း ဖြစ် ပေသည်။ အချို့ ဝေါဟာရ စကားလုံးများမှာ ဤခေတ်လူတို့ မသိ နား မလည်နိုင် ဖြစ်သော်လည်း ထိုခေတ်လူတို့အဖို့ ခေတ်သုံးစကား ဖြစ်၍ နားလည်နိုင်ပေသည်။ ဤဝါရာယနဝတ္ထုထက် ရှေးကျသော စကားပြေများ ပေါ်ဖူးသည်ဟု ဆိုရစေကာ ထိုစကားပြေများကို ယခုအခါ မတွေ့မမြင် ရတော့ပေ။ သို့ဖြစ်၍ စကားပြေ ဝတ္ထုတွင် ရှေးအကျဆုံး စကားပြေဝတ္ထု အဖြစ် ပျောက်ပျက် တိမ်ကောမသွားရအောင် စောင့်ထိန်းထားသင့်ပေသည်။

ဝါရာယနဝတ္ထု အစီအစဉ်

ရှင်မဟာသီလဝံသ မထေရ်မြတ်သည် ဝါရာယနသုတ္တန် တရားကို အခြေခံ မူတည်၍ ဝါရာယနဝတ္ထုကို အခန်းကြီး ၄ ခန်း၊ ဝတ္ထုကြီး ၈ ဝတ္ထု၊ ဝတ္ထု ငယ် များစွာတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်၍ စီရင်ရေးသားတော်မူရာ အခန်းကြီး ၄ ခန်းနှင့် ဝတ္ထုကြီး ၈ ဝတ္ထုတို့မှာ-

- အခန်း (၁) ရဟန်းတော်တို့ ကျင့်သုံးလိုက်နာ နည်းယူရန် ပြဆိုသော အရှင်သာရိပုတ္တရာ ဝတ္ထုနှင့် အရှင်မောဂ္ဂလာန် ဝတ္ထု။
- အခန်း (၂) ရဟန်းမိန်းမထေရီတို့ ကျင့်သုံးလိုက်နာ နည်းယူရန် ပြဆိုသော ခေမာထေရီ ဝတ္ထုနှင့် ဥပ္ပလဝဏ်ထေရီ ဝတ္ထု။
- အခန်း (၃) လူဒါယကာတို့ ကျင့်သုံးလိုက်နာ နည်းယူရန် ပြဆိုသော စိတ္တသူကြွယ် ဝတ္ထုနှင့် ဟတ္ထာဠဝက ဝတ္ထု။
- အခန်း (၄) လူဒါယိကာမတို့ ကျင့်သုံးလိုက်နာ နည်းယူရန် ပြဆိုသော ဥတ္တရာမိန်းမမြတ် ဝတ္ထုနှင့် နန္ဒမာတာ မိန်းမမြတ် ဝတ္ထုများ ဖြစ်ကြ၏။

ဤနန္ဒမာတာ ဝတ္ထုတွင် နန္ဒမာတာ ရွတ်ဖတ် သရဇ္ဈာယ်သော ဝါရာယနသုတ်ကို အကြောင်းရင်းခံ၍ ဤဝတ္ထုတစ်ခုလုံးကိုလည်း ဝါရာ ယန ဝတ္ထုဟု အမည်တပ်၍ မှတ်သားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ဝါရာယနသုတ်

ဝါရာယနသုတ်မှာ ဗာဝရီ မည်သော မင်းဆရာ ပုဏ္ဏား ရသေ့ကြီးနှင့် အဓိတ စသော ပုဏ္ဏား ရသေ့ငယ် တပည့် တစ်ကျိပ် ခြောက်ဦးတို့ အသီးသီး မေးအပ်သော ပြဿနာများကို မြတ်စွာဘုရားသခင် အသီးသီး ဖြေဆို ဟောကြားတော်မူသည့် သုတ္တန်ပေါ် ပါဠိတော်လာ တရားဒေသနာတော် ပင် ဖြစ်သည်။ ဝါရာယန၌ ပါရ+အယန-ဟူသော ၂-ပုဒ်တွင် ပါရ= သံသရာတစ်ဖက်ကမ်း နိဗ္ဗာန်၊ အယန=ရောက်ရာရောက်ကြောင်းခရီး။ ဝါရာယန=သံသရာ တစ်ဖက်ကမ်း နိဗ္ဗာန်နန်းသို့ ကူးသန်းရောက်ရာ ခရီး လမ်းမဟာဟု ဆိုလိုပေသည်။

အမေးပြဿနာများ

ဝါရာယနသုတ္တန် လာ ပုဏ္ဏပြဿနာများမှာ-

- (၁) ဦးခေါင်းမည်သည်ကား အဘယ်နည်း။
- (၂) ဦးခေါင်း ပြတ်တတ်သော အကြောင်းကား အဘယ်နည်း။
- (၃) လူတကာကို အဘယ်တရားသည် ဖုံးကွယ်သနည်း။
- (၄) အဘယ် အကြောင်းကြောင့်လျှင် မထင်ရှားနိုင်သနည်း။
- (၅) အဘယ် တရားလျှင် မျောက်နှံစေးနှင့် တူသနည်း။
- (၆) လူ ဟူသမျှတို့၏ ဘေးကြီးကား အဘယ်နည်း။
- (၇) တဏှာအယဉ်၊ ဒိဋ္ဌိအယဉ်တို့ကို စောင့်ရှောက်နိုင်သည်ကား အဘယ်တရားနည်း။
- (၈) အယဉ်တို့ကို ပိတ်ဆို့နိုင်သည်ကား အဘယ်တရားနည်း။
- (၉) ပညာ၊ သတိ၊ နာမ်ရုပ်တရားသည် အဘယ်၌ ချုပ်ပါသနည်း။
- (၁၀) ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၊ သေကွပုဂ္ဂိုလ်တို့ကား အဘယ်သို့ ပြုကျင့် နေထိုင်သနည်း။

ဤသို့ စသည်ဖြင့် အဓိတ၊ တိဿမေတ္တယျ၊ ပုဏ္ဏက စသော ရသေ့ ၁၆ ဦးတို့ အသီးအသီး ပြဿနာပြု၍ မေးလျှောက်ကုန်၏။ မြတ်စွာ ဘုရားသခင်သည်လည်း ထိုပြဿနာတို့ကို တစ်ခုစီကျန် အသီးအသီး ဖြေဆိုတော်မူ၏။ ဤ အမေး၊ အဖြေ ၂ ရပ်ကိုပင် ဝါရာယနသုတ်ဟု ခေါ်ဆိုလေသည်။

စာမူများ ညှိနှိုင်းတိုက်ဆိုင်ခြင်း

ဤဝါရာယန ဝတ္ထုကို ပုံနှိပ်ရာတွင် -

- ခင်မကန် ပါဠိတက္ကသိုလ် အရှင်ဝါသဝ (ဓမ္မာစရိယ) ၏ ၁၂၁၈ ခုနှစ်ရေး ပေစာမူ၊
- ကင်းဝန်မင်းကြီး၏ ၁၂၃၄ ခုနှစ်ရေး ပေစာမူ ကူးယူပုံနှိပ် အပ်သော သူရိယသတင်းစာတိုက် ၁၉၁၄ ခုနှစ်ရိုက် စာအုပ်မူ များကို ရရှိသည်ဖြစ်၍ ထိုစာမူများကို ညှိနှိုင်းတိုက်ဆိုင် ကြည့်ရှုရာ ကင်းဝန်မင်းကြီးမူနှင့် ခင်မကန် အရှင်ဝါသဝ စာမူ အချို့နေရာ၌ မတူညီ သည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ထို့ပြင် ကင်းဝန်မင်းကြီးမူ (က) ၌ ပါ၍ ခင်မကန်မူ (ခ) ၌ မပါသည်ကို လည်းကောင်း၊ ခင်မကန်မူ (ခ) ၌ ပါ၍ ကင်းဝန် မင်းကြီးမူ (က) ၌ မပါသည်ကို လည်းကောင်း တွေ့ရပြန်ပေသည်။ သို့ ဖြစ်၍ စာကိုယ်ထဲတွင် လက်သည်းကွင်းပြုလျက် -
- (က) မူ၊ (ခ) မူ တို့၌ ပါ မပါကို လည်းကောင်း၊
- မည်သို့ ကွဲလွဲနေသည်ကို လည်းကောင်း၊
- မပေါ်လွင်သော ဝေါဟာရ စကားလုံးများ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို လည်းကောင်း၊
- စာကိုယ်၏ အောက်ခြေတွင် ညွှန်ပြထားပါသည်။

နောက်ဆက်တွဲ

ထို့ပြင် သုတ္တန်ပေါ်တို့မှ ဝါရာယနသုတ် ပါဠိတော်ကို လည်းကောင်း၊ ဝါရာ ယနသုတ် မြန်မာပြန်ကို လည်းကောင်း မူရင်းအကျယ် သိလိုသူတို့အတွက် နောက်ဆက်တွဲအဖြစ် ထည့်သွင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

ကျေးဇူးတင်ရှိခြင်း

ဝါရာယနဝတ္ထု ပုံနှိပ် လုပ်ဆောင်ရာတွင် စာပေမူတစ်ဆူ ပေးပို့ချီးမြှင့်သော မန္တလေးမြို့ ခင်မကန် ပါဠိတက္ကသိုလ် ကျောက်ဆောက်ကျောင်း အရှင် ဝါသဝ [သာသနဓဇသီရိပဝရ ဓမ္မာစရိယ] အား အထူး ကျေးဇူးဥပကာရ တင်ရှိပါသည်။

တည်းဖြတ်ခြင်း

ဝါရာယနဝတ္ထုကို ရိုက်နှိပ်ရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့ အာဘော်ကျ ဖြည့်စွက်ခြင်း၊ နုတ်ပယ်ခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်း အလျှင်းမပြုမူ၍ အထက်ပါ စာမူ ၂ ခုကို ညှိနှိုင်းတိုက်ဆိုင်၍ လည်းကောင်း၊ ဤကျမ်း၏ ရှေ့ပိုင်း နောက်ပိုင်းကို ညှိနှိုင်း၍ လည်းကောင်း၊ ဆရာဦးခင်စိုး [သာသနဓဇသီရိပဝရ ဓမ္မာစရိယ] နှင့် ဆရာဦးသိန်းဟန် (၁)၊ ဦးတင်စွယ်၊ ဦးဟန်ထွန်း၊ ဦးရွှေဖူး၊ ဦးပု၊ ဦးသိန်းဟန် (၂) ဟံသာဝတီ ပါဠိဆရာများ အဖွဲ့က ကောင်းစွာတည်းဖြတ် ကြပ်မတ်သုတ်သင် ပြင်ဆင်အပ်သည် ဖြစ်ပါကြောင်း။

ဟံသာဝတီ